

GS brief aan Provinciale Staten

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
27 juni 2023

Ons kenmerk
PZH-2023-835191558
DOS-2023-0003676

Aan Provinciale Staten

Bijlagen

-

Onderwerp:

Acties provincie Zuid-Holland inzake (aandacht voor) antisemitisme en de herinnering aan de Holocaust

Geachte Statenleden,

Tijdens de Statenvergadering van 1 februari 2023 heeft u de motie 'Stop antisemitisme' (M-1171) aangenomen. In deze motie verzoekt u het College van Gedeputeerde Staten om '*met een voorstel te komen hoe de provincie kan bijdragen aan het bevorderen van educatie over de Holocaust en kan bijdragen aan bewustwording en het terugdringen van antisemitisme*'.
Met deze brief informeren wij u over de voorgestelde opvolging van de motie.

Antisemitisme anno 2023

Vooraf is het zinvol om stil te staan bij wat er zoal onder 'antisemitisme' wordt verstaan. Volgens de werkdefinitie Antisemitisme van de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) gaat het om een beeld van Joden, dat zich in sommige gevallen kan uiten in verbale of fysieke uitingen van haat: 'Antisemitisme is een bepaald beeld van Joden, dat zich kan uiten als haat tegen Joden. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme worden gericht tegen Joden of niet-Joden en/of hun bezittingen, tegen instellingen van de Joodse Gemeenschap, en religieuze voorzieningen.

Bovendien is het verschijnsel – ook in Nederland - allerm minst verdwenen, zo blijkt. Tijdens de Holocaust-herdenking in januari 2023 werd, bij monde van burgemeester van Amsterdam Femke Halsema, benoemd dat 'antisemitisme steeds vaker zijn lelijke kop opsteekt'. Cijfers staven de bewering van Halsema: zo laat de Monitor Antisemitische Incidenten van het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) uit 2021 zien dat de afgelopen jaren antisemitisme in Nederland langzaam, maar gestaag blijft groeien. Onwetendheid is een groot probleem – een groeiend aantal jongeren blijkt niet te weten wat de Holocaust is, of ontkent dat deze heeft plaatsgevonden.

Voorstel 1: educatie ondersteunen

Vooropgesteld: de provincie Zuid-Holland doet niet zelf aan educatie, ook niet op het vlak van (het bestrijden van) vooroordelen. Maar dat doen sommige van onze maatschappelijke partners wel degelijk.

Allereerst verwijzen we naar *de Digitale Scheurkalender Burgerschap*, een initiatief van Erfgoedhuis Zuid-Holland en Kunstgebouw, beide partners van de provincie op het gebied van cultuurparticipatie ([Digitale Scheurkalender Burgerschap - Kunstgebouw](#)). Dit initiatief wordt door de provincie Zuid-Holland medegefinancierd. Hoewel oorspronkelijk een Zuid-Hollands initiatief, is de tool inmiddels landelijk uitgerold.

De Digitale Scheurkalender Burgerschap is een gratis online tool, die docenten eenvoudig gebruiken op het digitale schoolbord. Het zijn kant-en-klare lesactiviteiten, die geen extra voorbereiding vragen.

De Scheurkalender biedt leerkrachten de mogelijkheid om zonder veel voorkennis een frisse, uitdagende les te kunnen geven. De doelgroep betreft leerlingen uit de onderbouw van het VMBO, nog altijd numeriek de vorm van secundair onderwijs met het meeste aantal leerlingen, waar aandacht voor burgerschap niet altijd vanzelfsprekend is. Uit gebruikersonderzoek van Erfgoedhuis Zuid-Holland blijkt echter dat de tool breder dan alleen het VMBO wordt gebruikt – ook docenten (en leerlingen) van groep 8, de onderbouw van HAVO/ VWO en zelfs MBO gebruiken de tool wel eens. Dankzij de Digitale Scheurkalender Burgerschap kunnen er twee vliegen in één klap worden geslagen. Kinderen komen op een aantrekkelijke, actuele en laagdrempelige manier in aanraking met geschiedenis, aardrijkskunde en kunst en cultuur, en daarnaast maakt het lesmateriaal ze bekend met enkele van de meest fundamentele aspecten van burgerschap. De tool biedt namelijk twaalf items: mensenrechten, democratie, globalisering, diversiteit, solidariteit, digitaal samenleven, identiteit, energiebronnen, duurzaamheid, worden wat je wil, Sint + Piet en vooroordelen. Maar dat is niet alles. Erfgoedhuis Zuid-Holland en Kunstgebouw hebben ook nagedacht over manieren om docenten te helpen om deze potentieel gevoelige lesmaterie goed te presenteren. Daarvoor hebben ze de expertise in huis gehaald van de Anne Frank Stichting, die trainingen op maat aanbiedt voor docenten ('Reageren op vooroordelen en discriminatie'). Hoewel antisemitisme en de Holocaust niet exclusief onderwerp van gesprek zijn, vormen ze wel degelijk een onlosmakelijk onderdeel van het lesmateriaal. De lessen over vooroordelen zijn in samenwerking met de Anne Frank Stichting ontwikkeld, terwijl de lessen over solidariteit uitvoerig de Tweede Wereldoorlog behandelen.

Kortom, Kunstgebouw en Erfgoedhuis Zuid-Holland doen al het nodige op het gebied van educatie van burgerschap/ de bewustwording van vooroordelen. Deze initiatieven worden ondersteund door de provincie Zuid-Holland.

Voorstel 2: Ontmoeting inzetten

Daarnaast zijn er mogelijkheden om via het instrument 'ontmoeten' de bewustwording rondom een kwalijk verschijnsel als antisemitisme en de herinnering aan de Holocaust te faciliteren. In 2023 vond een deel van het Bevrijdingsfestival Den Haag plaats in het hoofdgebouw van ons Provinciehuis. Bezoekers konden in- en uitlopen, er was plaats voor maximaal 200 personen tegelijkertijd. Vooruitlopend op het Bevrijdingsfestival Den Haag vinden jaarlijks de Haagse Bevrijdingsweken plaats met lezingen, theater, tentoonstellingen, etc. In 2023 was in het kader van deze Bevrijdingsweken de tentoonstelling Atlantikwall in Kaart te zien. Deze reizende tentoonstelling is ontwikkeld in het kader van de erfgoedlijn Atlantikwall.

In 2024 willen we weer ruimte bieden aan het Bevrijdingsfestival Den Haag en de Haagse Bevrijdingsweken in het Provinciehuis. We gaan tevens in overleg met de organisatie over de activiteiten in het Provinciehuis en hoe antisemitisme en de Holocaust een plek kunnen krijgen in het programma.

Voorstel 3: Kennisactiviteiten vanuit het programma Kennis Zuid-Holland inzetten

Het programma Kennis Zuid-Holland van de provincie Zuid-Holland doet onderzoek (of laat dat doen) naar vraagstukken die aan de provinciale opgaven raken (voor circa 80% van de werkzaamheden), of die opgave-overstijgend zijn (de overige 20%). Daarnaast streeft zij ernaar om de verworven kennis zo goed en effectief mogelijk te verspreiden, ofwel 'een podium' te geven.

Onderwerpen als uitsluiting en discriminatie nemen een prominente plaats in binnen de onderzoeksagenda van Kennis Zuid-Holland. In 2022 was inclusiviteit één van de jaarthema's. Er werden diverse onderzoeken uitgevoerd (en vonden tal van bijeenkomsten plaats) die aan dit thema raakten, zoals onderzoek naar maatschappelijk onbehagen, discriminatie op de woningmarkt en de inclusiviteit van transities. Er niet bij horen of het gevoel er niet bij te horen nam een belangrijke plaats in deze onderzoeken in, net als het (al dan niet bewust) buitensluiten van groepen mensen. Momenteel voert de Universiteit Leiden onderzoek uit naar de mate en aard van maatschappelijke polarisatie in Zuid-Holland, waarvan de resultaten naar verwachting na de zomer worden

gepresenteerd. Wij zullen het onderwerp antisemitisme bij de bespreking van de eerste resultaten van het onderzoek onder de aandacht brengen, begin juli. Mocht het verloop van het gesprek daar aanleiding toe geven, dan kunnen we kijken in hoeverre vervolgonderzoek op zijn plaats is.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

drs. J. Smit